

SURIYE'DE TÜRK ASKERİ OPERASYONU

NOREAST CENTER – 2022

CAN ACUN, KUTLUHAN GÖRÜCÜ

NOR'EAST

STUDIES OF EASTERN SYRIA

Türkiye'nin YPG/PKK'ya yönelik muhtemel operasyonu hangi bölgeye gelebilir?

Taksim'de gerçekleştirilen terör saldırısı Türkiye'nin gündemine yeniden Suriye'ye yönelik askeri operasyon olabilir mi sorusunu getirdi. Bu soru henüz tartışılırken, Türkiye, Tel Rifat'tan Kandil'e yaklaşık 750 kilometrelik bir aralıkta terör hedeflerine yönelik etkili hava saldırıları gerçekleştirdi. Gerçekleştirilen hava saldırılarıyla birlikte TSK'ya ait kara atış destek unsurları Suriye sahasında terör hedeflerine yönelik imha faaliyetlerini sürdürdü. Söz konusu operasyonun adı Pençe-Kılıç Hava Harekatı olarak duyuruldu. Ardından Milli Savunma Bakanı Akar, söz konusu hareket boyunca toplam 326 teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

Pençe-Kılıç Hava Harekatı'na müteakip olarak Katar seyahatinden dönen Cumhurbaşkanı Erdoğan, uçakta gazetecilere açıklamalarda bulunarak kara operasyonunun da gelebileceğini işaret etti:

Sadece bir hava harekatıyla sınırlı kalması söz konusu değil. Burada ne kadarlık bir gücün Kara Kuvvetlerinden buna katılması gerekir; bunu da zaten ilgili birimlerimiz, Savunma Bakanlığımız, Genelkurmayımız birlikte kararını verirler, istişaremizi yaparız, ondan sonra da adımlarımızı buna göre atarız.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kara harekatını da işaret etmesi, Türk kamuoyunda askeri seçeneklerin tartışılmasına yol açarken, yine Cumhurbaşkanı Erdoğan bu konuya açıklık getirerek direkt olarak hedef bölgeleri de işaret etti:

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Hatay'dan Hakkari'ye kadar sınırlarımızın tamamını bir güvenlik şeridiyle kapatma kararlılığımız bugün her zamankinden daha güçlü.

Tel Rifat, Menbiç ve Ayn el Arab gibi çıbanbaşı yerlerden başlayarak adım adım tamamlayacağız.

Hatırlanacağı üzere bu yılın Haziran ayında da Suriye'ye yönelik askeri operasyon gündeme geldiğinde Cumhurbaşkanı Erdoğan, hedefin Tel Rifat ve Menbiç olduğunu ifade etmiş, o dönemde Ayn el Arab ismen anılmamıştı. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ardından Reuters'a konuşan Türk yetkili, ilk etapta Tel Rifat'a yönelik bir operasyonun gerçekleşebileceğini ifade etmiştir. Bunun yanında 23 Kasım'da Al Monitor'a konuşan sözde SDG lideri Mazlum Abdi de asıl hedefin Ayn el Arab (Kobani) olacağını ifade etmiştir. 30 Kasım'da El Cezire'ye konuşan Türk yetkili ise, "Operasyonun ilk aşaması Tel Rifat, Menbiç ve Ayn el Arab'ı kontrol etmeyi amaçlıyor" açıklamasında bulunmuştur. Söz konusu demeçlerden hareketle Türkiye'nin muhtemel operasyonun hangi bölgelere yönelik gerçekleştirilebileceği tartışılacaktır.

Tel Rifat

Tel Rifat, 2016 yılında Rusya'nın hava desteğiyle YPG/PKK tarafından ele geçirilen bir bölge olarak öne çıkmaktadır. Tel Rifat'ın alınmasıyla Halep şehir merkezindeki muhaliflerle bağlantının kesilmesi hedeflenmiş, bu noktada da YPG/PKK kullanılmıştır. 2018'de TSK ve SMO'nun Zeytin Dalı Harekatı sırasında bölgeye yönelik askeri operasyon isteği ortaya konulsa da bölgeye Rusya, İran ve rejimin takviye yapmasıyla operasyon askıya alınmıştı. 2018'den itibaren bölgede rejim varlığının arttığı bilinmektedir. Nitekim 2019 yılında gerçekleştirilen Soçi Mutabakatında da bölgenin rejime devredilerek terör unsurlarının çıkarılması öngörülse de söz konusu anlaşma Rusya tarafından uygulanmamıştır.

Tel Rifat, Rusya için en vazgeçilebilir bölge konumundadır. Ancak İran'ın direnme ihtimali güçlüdür. Nitekim İran, 2018 yılında Şii milis gruplarıyla Afrin'e dahi gelmeye çalışarak TSK'nın operasyonuna engel olmak istemiştir. Halihazırda Tel Rifat'ta rejim unsurlarının yanı sıra İran destekli Şii milisler de bulunmaktadır.

Tel Rifat, ABD'nin YPG/PKK elinde olarak görmediği bir bölge olduğu için, ABD'nin yaptırım bölgeleri arasında da değildir. Özetle bölgedeki asli muhatap Rusya'dır. Rusya ile uzlaşılması durumunda bölgenin kısa sürede TSK ve SMO güçleri kontrol edilmesi olasıdır. Ancak Rusya, Tel Rifat ve Menbiç'i rejime bağlı bölgeler olarak gördüğünden dolayı Türkiye'yi Ayn el Arab'a yönelik bir operasyona yönlendirmek istemektedir. Nitekim Türkiye, geçmişte de Tel Rifat'a yönelik askeri operasyon için Rusya'ya baskı uygulamış ancak netice alamamıştır.

Menbiç

Menbiç, Ağustos 2016'da YPG/PKK tarafından ABD desteğiyle birlikte DEAŞ'tan ele geçirildiğinden beri Türkiye'nin gündemindedir. Hatırlanacağı üzere Türkiye, ZDH'nin ardından Menbiç'e yönelik operasyona yönelmiş, şehrin batısında Rusya ve rejim kuzeyinde ise ABD fiili varlık göstererek engel olmuşlardır. Yine Barış Pınarı Harekatı'nın ardından SMO, Menbiç'e yönelik askeri operasyona başlasa da Yalılı ve Dandaniye köyleri alındıktan sonra operasyon durmuştur. Ardından ABD, şehirden çekilerek üslerini Rusya'ya bırakmıştır. Türkiye ile Rusya arasında imzalanan Soçi Mutabakatı'nda Menbiç'te Tel Rifat gibi terör unsurlarının bölgeden çıkarılacağı bölgeler arasında yer almaktaydı. Aradan geçen 3 yıla rağmen bu da gerçekleşmedi.

Menbiç, Tel Rıfat gibi Rusya'nın rejime ait olarak gördüğü bölgeler arasındadır. Nitekim Rusya Savunma Bakanlığı yayınladığı haritalarda Tel Rıfat gibi Menbiç'i de rejim kontrolünde göstermektedir. Ancak sahadaki gerçeklik bu şekilde değildir. Yine Tel Rıfat'ta olduğu gibi rejim ile YPG/PKK birlikte çalışsa da şehrin yönetimi YPG/PKK'ya aittir. Tel Rıfat'ta olduğu gibi İran destekli Şii milislerin de Menbiç'te varlık gösterdiği iddia edilmektedir. İran, Halep eyaletinin en büyük ilçesi Menbiç'in TSK'nın ve dolayısıyla Suriyeli muhaliflerin kontrol etmesine şiddetle karşı çıkmaktadır. Keza Rusya'da M4 yolunun güvenliği, Suriye muhalefetine genişlememesi ve yukarıda ifade edildiği üzere bölgeyi rejim kontrolünde görmesinden dolayı bölgeye yönelik operasyona karşı çıkmaktadır. Nitekim 2019 yılında da bunu göstermiştir. Ayrıca Menbiç, ABD'nin Barış Pınarı Harekatı'ndan dolayı Türkiye'ye karşı dondurduğu ancak herhangi bir operasyon başlaması durumunda devreye alacağı yaptırım bölgeleri arasında yer almaktadır.

Ayn el Arab (Kobani)

Ayn el Arab 2012 yılından itibaren YPG'nin elinde bulundurduğu ve Kürt nüfusun yoğun olduğu bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. DEAŞ'ın bölgeye yönelik saldırısının ardından YPG/PKK'nın ABD desteğini almasıyla birlikte bölge, ABD-YPG/PKK işbirliğinin de temeli sayılabilir. O tarihlerden itibaren ABD bölge kendi askeri üslerini inşa etse de Barış Pınarı Harekatı'nın ardından Menbiç'te olduğu gibi şehirden çekilerek üslerini Rusya'ya bırakmıştır. Bu noktada ifade edilebilir ki ABD, NATO müttefiki Türkiye'nin kendi sınırında kendi güvenliğini sağlamasına karşı çıkmış ancak çekildiği bölgeleri Suriye konusunda tamamen 'karşı' konumlandığı Rusya'ya bırakmıştır.

Esasen ABD'nin Rusya ile Suriye'de belirli bir mutabakata sahip olduğu bilinmektedir. Fırat Nehri'nin sınır yapılması, YPG/PKK konusundaki ortak anlayış bu duruma işaret etmektedir. Yine Mike Pompeo'nun ABD eski Başkanı Obama'nın Rusya'yı Suriye'ye davet ettiği açıklamaları bu işbirliğinin temellerine işaret etmektedir. ABD'nin Rusya lehine söz konusu bölgelerden çekilmesi de bu doğrultuda okunabilir.

Ayn el Arab, Barış Pınarı Harekatı süresince ABD'nin bölgeye Türkiye'nin girmesine yönelik en şiddetli karşı çıktığı bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. Tıpkı Menbiç'te olduğu gibi Ayn el Arab'a yönelik herhangi bir operasyon Türkiye'nin otomatik olarak ABD yaptırımlarına uğrayacağını göstermektedir. Bahsi geçen üç operasyon bölgesi arasında YPG/PKK'ya psikolojik olarak en büyük darbenin vurulacağı nokta olarak Ayn el Arab görünmektedir. PKK tarafından adeta bir mite dönüştürülen Kobani'nin TSK ve Suriye muhalefeti tarafından kontrol edilmesi, YPG/PKK'nın Suriye'de tamamen dağılmasının dahi önünü açabilir.

Türkiye Ne Yapmalı?

Bahar Kalkanı Harekatı ile birlikte Türkiye, Suriye sahasında savaşın başından bu yana ilk kez sahici bir ateşkesi sağlamıştır. Geride kalan üç yıl boyunca sahada hiçbir kesim lehine ya da aleyhine toprak değişimi yaşanmamıştır. Ancak Türkiye'nin Suriye'den kaynaklı güvenlik kaygıları sona ermemiştir. Geçtiğimiz ay İstiklal'de yaşanan terör saldırısı da bunu ortaya koymuştur. Ardından gerçekleştirilen Pençe-Kılıç Hava Harekatı'na karşılık olarak YPG/PKK'nın Karkamış ve Öncüpınar'ı hedef alarak sınır bölgelerinde terör faaliyeti gerçekleştirmesi Türkiye'nin haklılığını bir kez daha ortaya koymaktadır.

Türkiye, sınır hatlarında gerçekleştirilen terör saldırılarının yanı sıra artan sığınmacı yüküyle de karşılaşmaktadır. Bunun çözümü için Suriye'de Suriyelilerin dönebileceği güvenli bölgelerin sayısını artırması gerekmektedir. Tel Rifat, Menbiç ve Ayn el Arab gibi şehirler güvenlik kaygılarının yanı sıra sığınmacıların güvenli geri dönüşü için hayati önem taşımaktadır. Yalnızca FKH bölgesinde yaklaşık 150 bin Tel Rifatlı bulunmaktadır. Bu kişilerin Tel Rifat'a dönüşü, FKH-ZDH gibi bölgeler üzerindeki iç göç baskısını rahatlatarak bölgeyi daha yaşanabilir kılarken Türkiye'den dönebilecek sığınmacılara da yer açmış olacaktır.

Menbiç'in terörden arındırılması ise hem mevcut bölgeleri rahatlatacakken hem de Türkiye'den onbirlerce Menbiçli'nin geri dönüşüne de imkan sağlayacaktır. Hatırlanacağı üzere Ayn el Arab bölgesinden de Türkiye'ye yüzbinlerin üzerinde Kürt kökenli Suriyeli gelmişti. Şehrin terörden arındırılması, yalnızca sınır güvenliğini değil aynı zamanda Suriyeli Kürtlerin kendi şehirlerine dönüşüne de ortam oluşturmaktadır. Türkiye'nin iç ve sınır güvenliği, Suriye içerisindeki güvenli bölgelerin emniyeti, sığınmacı yükünün hafiflemesi gibi öne çıkan başlıklar Türkiye'yi Suriye'de yeni bir kırılmaya götürmektedir. Bu noktada Pençe-Kılıç Hava Harekatı ile birlikte tekrar ortaya konan hava sahasındaki hakimiyet ile birlikte Türkiye, en kolay hedeflerden başlayarak Suriye'deki askeri momentumunu sürdürmelidir.